

et in tantis attremant, et serenam dignitatem indulgentibus gaudenter applaudant; estque tunc demum omnium ecclesiasticarum rerum rata dispensatio, si successorum beati Petri fuerit comprobata iudicio. Quid illud agit, nisi vis divinæ liberalitatis per Dominum Jesum a beato Petro in vicarios ejus diffusa? Ergo de similibus idem pronuntiabis iudicium, si dialecticam nosti.

Præterea quod valet in toto, valet in parte; quod valet in majori, valet in minori. Romana Ecclesia quasi totum est omnium, cæteræ Ecclesiæ quasi ejus partes. Sicut enim quodam intuitu homo est genus individuorum suorum, et tamen in unoquoque individuo inest totius hominis tota proprietas; ita quodam respectu sedes Romana est genus et totum omnium Ecclesiarum, et tamen in unaquaque Ecclesia totius Christianæ fidei tota regnat integritas. Ipsa est major omnium Ecclesiarum; et quod in ea valet, debet et valere in minoribus, ut potestas primi cujuscunque Ecclesiæ principis in succedentes di-

A manet, nisi si quid personaliter et nominatim excipiatur. Quare sicut Christus dixit omnibus præsulibus Romanis quod dixit beato Petro, ita quod dixit Gregorius, omnibus successoribus Augustini dixit in Augustino. Hinc conficitur ut, sicut Cantia subijcitur Romæ, quod ex ea fidem accepit, ita Eboracum subijciatur Cantia, quæ eo prædicatores misit.

Jam vero quod allegas voluisse Gregorium ut Augustinus resideret Londoniæ, fluctuat plane. Qui enim firmari potest ut ipse, magistri sui voluntati resultans, in repulsam decretorum iret? Sed famæ tam multorum assensu firmatæ derogare fidem refuto. Esto enim, ut alias migraret, quid ad me, qui Londinensis episcopus non sum? Nihil enim mea interest, nisi quod usus antiquitatis non patitur, si tu cum Londinensi pontifice primatus honorem partiaris? Ea de re si, lite sequestra, pace media negotium ventilari desideres, pro mei juris officio non deero recto iudicio.

BEATI LANFRANCI

CANTUARIENSIS ARCHIEPISCOPI

DE CELANDA CONFESIONE

LIBELLUS

Ex duobus mss. codicibus Sancti Victoris Parisiensis, et C. V. Alexandri Petavii.

379 ARGUMENTUM. — Quæri videtur in hoc libello, cum proprius sacerdos pœnitentis confessionem publicaverit, cuiam pœnitens confiteri debeat. I. Probata Ecclesiæ virginitate et unitate, ostendit auctor quantum maiorem causa extiterit sigilli confessionis infractor. — II. In hoc casu, ubi nimirum pœnitenti sacerdotum inest penuria tanta ut nullus queat prorsus reperiri, posse eum clericis, quin etiam et laicis mundis, hoc est fidelibus confiteri; non quod illa confessio (ut proferam hac in re theologorum sententiam) gratiam ex opere operato conferat (neque enim sacramentalis est) sed ex opere operantis, nempe ex contritione, et humilitate quam testatam facit confitens in sui delicti revelatione, majorem ut sibi ruborem adriscat; unde quodammodo Deus suppleat sacerdotis officium. — III. Ubi nec sacerdos, nec clericus, nec laicus invenitur non de salute desperandum, sed soli Deo confitendum ex diversis probat SS. Patrum auctoritatibus.

Rogatus super virginitate matris Ecclesiæ, quomodo virgo est, quæ non solum ex virginibus, sed etiam ex conjugatis, ex corruptis, et incorruptis carne constat, negare non debui charitati dare de virginitate testimonium. Virgo enim est, et vere virgo; nam, si intueamur in speculo puritatis et veritatis, et vere virgo imaginem habens [at., hujus] virginitatis, quod est carne beata virgo Maria, mater est Ecclesia conscientia. Cujus rei in lineam citius dirigimus, si quatuor ecclesiastica sacramenta diligenter inspicimus, fidem, baptismum, Dominici corporis et sanguinis consecrationem, peccatorum remissionem. Fide enim est mater Ecclesia, quod est carne beata Maria, quia quod illa in Spiritu sancto concepit, ista in Spiritu sancto credit. Sacramentis

C baptismi, Dominici corporis et sanguinis, peccatorum confessionis divisa non est, et quia vere una, vere est virgo, quia omnis virgo, ex eo quod virgo est, in duo dividi non potest; etenim caro quæ virgo est, perfecte est virgo; beata ergo [at., vero] mater Ecclesia una eademque in sacramentis, et fide, dum nihil corruptum in conscientia, sicut nec virgo Dei genitrix patitur; ut illa in corpore, ita ipsa quoque sensu virgo, est. In hujus itaque virginitatis speculo ad intuendam faciem veritatis in sacramentis confessionis nonnulli, et quod gravius est, qui imaginem videntur habere religionis, caligant; quæ diligentius intueamur; et omne quod unum non est in **380** sancta Ecclesia, ab oculo veritatis evanescat.

Tria esse sacramenta (!) confessionis Dominus

in sua persona declaravit, figuram baptismi, unam conscientiam de duobus, Deum et hominem in eodem iudicio. In figura baptismi (*), is qui confitetur, abrenuntiat per pœnitentiam, et credit per fidem, sicut is qui baptizatur (†) abrenuntiat et credit. Unde et Dominus idem testimonium accepit a Patre in transfiguratione, quod et in baptismo, et additum est : *Ipsam audite* (Math. xvii, 6). De eo enim de quo audierat Joannes : *Hic est qui baptizat* (Joan. 1, 33), audierunt discipuli : *Ipsam audite*, quia qui baptizat in baptismate, ipse auditur in pœnitentiam dante (‡). Duæ conscientiæ in unam transeunt, contentis scilicet in ejus cui confitetur, et judicantis in ejusdem qui judicatur. Hanc unitatem imprecatur Filius Dei apud Patrem : *Ut et ipsi in nobis*, inquit, *unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te* (Joan. xvii, 21). Deus et homo in eodem iudicio conveniunt, quia qui se judicat, jam cum Deo facit (Aug. tract. 12, in Joan. sub finem). Unde et latro in cruce cum dixisset : *Nos quidem digna factis recipimus* (Luc. xxiii, 41), quia cum Domino se judicavit, cum Domino in paradiso est.

In his sacramentis qui quocunque modo de confessionis sibi aliquam suspicionem in publicum oriri scienter faciunt, vel confessos infamant, caligant; et hi qui in confessionem aliquam, vel consortem sui criminis produunt, peccant; et illi qui in confessionem [f. confessione; vel sic: peccant, et illi in confessionem, qui facta, etc.] facta aliorum perquirunt. Cum enim confessio figuram baptismi teneat (*), scimus quia in peccati abrenuntiatione, non alterius detractioe baptizamur. In Judæ etiam proditoris Domini censentur participio, quia, licet is cui detrahitur, ex eo quod peccavit, personam Domini non significet, ex eo tamen quod traditur significare potest. Dominus namque, etsi non peccavit, tamen traditus est, de quo Judas ait : *Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum* (Marc. xiv, 44); et is cui, cum imagine [al., imaginem] familiaritatis, quasi osculum vel exhibit vel exhibuit, de crimine rogat teneri in confessione. (†). Et Apostolus Joannes : *Omnis qui facit peccatum, ex diabolo est natus, quia ab initio diabolus peccat* (I Joan. iii, v. 8); hoc peccatum violationem charitatis intelligimus, quia ab initio diabolus peccat [al., perdidit]. Horrendum vero est valde, cum is, qui per confessionem puram de Spiritu sancto renasci debuerat, in alterius detractioe per violationem charitatis de diabolo renascitur. Et Scriptura : *Iustus in principio sui accusator est* (Prov. xvii, 17) : sui, non alterius. Et item *Confitemini alterutrum peccata vestra* (Jac. v, 16) vestra, non aliena.

In quo revocemus ad memoriam quia Judas se solum laqueosuspendit; derogans enim in confessione solum sibi nocet, quia is, cui derogatur, nec publicatur, nec in quacunque suspicionem quocunque modo adduci salvus sacramentis potest confessionis. Unde, in sacris canonibus et causis ecclesiasticis, de his tantum quæ in tractatu audivimus, et videmus in

effectu tractari, palam loquimur et testamur. Et in Veteri Testamento bos cornupeta recludi præcipitur (Exod. xxi, 29); si enim non reclusus in campo publicationis aliquem occiderit, id est, in suspicionem mortalis criminis adduxerit, dominus ejus, is videlicet cui per confessionem se credidit, quia non eum reclusit, aliquod videlicet in confessione dictum peccatum, vel quemquam simpliciter a derogante nominatum, in causam publicam quocunque modo adducit, morte mori præcipitur. Revelator enim confessionis, mortalis criminis reus est; fidem namque mentitur, sacramenta confessionis non observat, in unitatem Patris et Filii peccat, in Spiritum sanctum, qui est vera remissio, blasphematur, et cum Judæis Domino dicit : *Nonne bene dicimus nos qui Samaritanus es tu; et dæmonium habes?* (Joan. viii, 48). Fidem mentitur, cum, quod fidei Christianitatis ejus creditum est non servat; de qua beatus Augustinus in homilia 10 super epistolam Joannis dicit : « Qui non credunt, id est, qui fidem non habent, pejores sunt quam dæmones, et tardiores. »

Sacramenta confessionis violat, quia nec pœnitentem in confessione baptizatum credit; ipsumque secundum baptismum, id est confessionem, quantum in ipso est, destruit, nec unitatem conscientiarum custodit, nec Deum in suis iudiciis convenisse vetetur. In unitatem Patris et Filii peccat, cum unitatem quæ est inter Deum Patrem et Filium, in contentis sibi representatam, quacunque publicatione dividit. Cum enim Filius ad Patrem dicat : *Et ipsi in nobis unum sint, sicut tu, Pater, in me, et ego in te* (Joan. xvii, 21); aut Deum unum, aut se in illo, qui unus est, aut omnipotentem in ipso posse operari unitatem negat. Sed quia Deus unus est, et membra Christi in unum conveniunt, profecto liquet quia, dum ad unitatem Ecclesiæ, quæ est corpus Christi, per tanti violationem sacramenti se præscindit, non in Deo, nec ex Deo, nec cum Deo est. In Spiritum sanctum blasphematur, dum quod in fide et advocatioe ejus qui est remissio peccatorum, sibi creditum est revelat, ostendens quia apud eum nec Spiritus sanctus est advocatus. Apud Salomonem quoque **381** fraudulentus vocatur qui revelat arcana, et fidelis qui animi celat commissum (Prov. xi, 13). Et in Ecclesiastico : *Qui denudat arcana amici, perdit fidem* (Eccli. xxvii, 17), quæ est origo et fundamentum omnium virtutum, incurritque desperationem, quæ est blasphemia Spiritus, et ultimum maximumque omnium criminum. Cum Judæis Domino dicit : *Nonne bene dicimus nos qui Samaritanus es tu, et dæmonium habes?* (Joan. viii, 48.) Per dæmonium peccatum potest intelligi, teste evangelista, qui de Maria Magdalena septem dæmonia ejecta dicit; et Dominus Samaritanus esse, et dæmonium habere dicitur, cum confessi culpa reducitur; quia qui Samaritanus est, id est custos per confessionem, in eo quem custodit, dæmonium habere improperat per peccati communionem.

Si vero is qui confitetur in culpa perseverat, et

etiam anathema est is cui confessum est, cum Domino usque ad exitum Judam patiat; nec etiam in illos aliquando [aliquam omnino vel] per se vel per aliquem vindictam exercent, qui sibi denuntiati sunt in crimine, vel per confitentium malitiam vel simplicitatem, ne sacramenta confessionis violentur. Sunt enim quidam qui non arbitrantur indulgentiam consequi, nisi sociorum suorum nomina detoxerint.

Sunt et alii qui studiosissime in confessione facta perquirunt aliorum quod vitiosissimum nobis videtur esse, quia, secundum papam Gregorium (in Job, l. v, c. 3, vers. 40), magnum curiositatis est vitium. Jam de his qui vel alios in confessione produunt, vel quod confessum est in causam publicam quocunque modo adducunt, vel a confitentibus crimina sociorum inquirunt, raro quidem, nec secundum rigorem Scripturarum, nec aures audire, quam horribiles sint horrescant.

Tamen quantumcumque dictum est, videamus quibus tunc confitendum sit (*). Hi in primis de quibus diximus cavendi sunt (*), quoniam, si B. Joannis Epistola prima requiritur (cap. ii, 2), in omnibus sacramentis moribus Antichristi sunt. Quibus prætermissis, in Veteri Testamento sacerdotibus lepra ostenditur (Levit, xiii, 49); levitæ tabernaculum fœderis comportant, erigunt, deponunt. Tabernaculis populi a tabernaculo fœderis terminum ponunt, ne indiscrete appropinquent ad tabernaculum, et moriantur (Num. i, 50, 53). Tabernaculum fœderis corpus est Dei et hominum Mediatoris, a quo levitæ populo terminum ponunt, dum pro quibus peccatis a mensa Domini abstinere debeat, docent. De subdiaconibus dicitur: *Mundamini, qui fertis vasa Domini* (Isai. l.ii, 14). Vasa, corda significant; unde in Evangelio: *Prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus* (Matth. xxv, 4). Subdiaconi itaque vasa Domini lavant, cum conscientias mundant; acolythi luminaria accendunt Ecclesiae. Exorcistarum est officium, ex obsessis corporibus dæmonia effugare; lectorum est verbum Dei referre; ostiariorum est ecclesiam aperire. Quæ si omnia diligenter intuentur, ad hoc sunt visibilibus, ut ab his a quibus sunt fiant per mundationem conscientiarum invisibilibus. Unde B. Augustinus in tractatu sexto Epistolæ S. Joannis Apostoli, sic de Baptismo: « Aqua sacramenti visibilis est, aqua spiritus invisibilis; ista abluit corpus, et significat quid fiat [al., quod sit] in anima. » Visibilia namque sacramenta et operantur, et significant [al., signant] invisibilia. In hoc cognoscimus quia de occultis omni ecclesiastico ordini confiteri debemus (*); de apertis vero solis convenit sacerdotibus, per quos Ecclesia, quæ publice novit, et solvit et ligat.

Sin nec in ordinibus ecclesiasticis cui confitearis invenis, vir mundus ubique sit, requiratur, sicut in Veteri Testamento præcipitur: *Ista lex est hominis qui moritur in tabernaculo. Omnes qui ingre-*

A *diuntur tentorium illius, et universa vasa quæ ibi sunt, polluta erunt septem diebus. Vas quod non habuerit operculum, nec ligaturam desuper, immundum erit. Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis, aut per se mortui, sive os illius, vel sepulcrum, immundus erit septem diebus. Tollent de cineribus combustionis atque peccati, et mittent aquas vivas super eos in vas, in quibus cum homo mundus tinxerit hyssopum, asperget ex eo omne tentorium, et cunctam suppellectilem ejus, et homines hujusmodi contagione pollutos; atque hoc modo mundus lustrabit immundum tertio, et septimo die (Num. xix, c. 14-19). Longum est per singula allego-
B *lustrare immundum dicitur: et quosdam sanctorum Patrum legimus qui animas rexerunt, et tamen eorum ordines nescimus (10).**

Quod si nemo cui confitearis invenitur, ne desperes (11), quia in hoc Patrum conveniunt sententiæ (12), ut Domino confitearis. Unde B. Joannes Chrysostomus super L psalmum (homil. 2, ad hunc versum: *Et peccatum meum contra me est semper, ante medium*): « Si confunderis alicui dicere quæ [al., quia] peccasti, dic ea quotidie in anima tua. Non dico ut confitearis conservo tuo, ut tibi exprobet, sed confitère Deo, qui ea curet. » Item idem super Epistolam ad Hebræos (super cap. 12 hom. 31, post medium): « Non dico tibi ut te prodas in publicum, neque ut te apud alios accuses; sed obedire te volo Prophetæ dicenti. » *Revela Domino viam tuam* (Psal. xxxvi, 5), 382 et tunc demum spera misericordiam te posse consequi. Et in septem collationibus ultimis Joannes Cassianus (collat. 20, cap. 8): « Si verecundia retrahente revelare peccata tua coram hominibus erubescis, illi, quem latere non possunt, confiteri ea jugi supplicatione non desinas, qui et absque ullius verecundiæ publicatione curare, et sine improprio peccata donare consuevit. Maximus in sermone paschali dicit (13): « Invenio quod Petrus fleverit, non invenio quid dixerit: lacrymas ejus lego, satisfactionem non lego (68). » Et lingua Spiritus sancti Leo: « Lacrymis lavatur delictum quod voce pudor est confiteri. Misericors etenim Dominus, et absque ulla confessione respexit Petrum, et indulxit ei trine negationis admissum. »

Sciendum vero minoribus summopere est sacerdotibus, et maxime prælatis, ne culpam dictam in occulto sub nomine alterius culpæ vindicent in publico. Unde in linea veritatis, sigillo videlicet evangelico, cum Filius Dei dixisset: *Ut ipsi in nobis unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te* (Joan. xvii, 21) non sine magno sacramento tacuit nomen Spiritus sancti, cum Pater, et Filius, et Spiritus sanctus unum sint. Unitas enim confitentis in tertiam adducit personam non debet, nec sub nomine alterius culpa-

(68) Hoc idem etiam S. Ambr. dicit super Lucam, lib. x, in fine commentarii ad c. 22: de negatione Petri.

ista puritas infamari, sed secreta Spiritu sancto A committi.

Omitto de his quæ confessa sunt, tantum loqui, cum Evangelium de his quæ videmus et patimur dicat: *Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum solum* (Matth. xviii, 15). De qua sententia B. Augustinus sic in verbis evangelii dicit (Serm. 16 de verb. Domini, c. 4, tom. x): « Corripe fratrem tuum inter te et ipsum solum, intuens [al., intendens] correctioni, parcens pudori; forte enim præ verecundia incipiet defendere culpam suam, vel peccatum suum; et qui vis facere correctionem [al., quem vis facere correctionem], facis pejorem. Corripe ergo inter te et ipsum solum. » Item idem (ibid.): « Tu scis quia peccavit, quia enim secretum fuit quando in te peccavit; secretum quære, cum corrigis quod peccavit: nam si solus nosti quod peccavit in te, et eum vis coram omnibus corrigere, non es corrector, sed proditor. » Item idem (ibid.): « Ipsa corripienda sunt coram hominibus, quæ peccantur coram hominibus; ipsa corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius: distribuite tempora, et concordat Scriptura. Sic agimus [al., agamus], et sic agendum est, non solum quando in nos peccatur, sed quando peccatur ab aliquo, ita ut ab altero nesciatur. » (Ibid. 8.) « In secreto debemus corripere, in secreto arguere, ne, volentes publice arguere, prodamus hominem. Nos volumus corripere et corrigere; quid si inimicus quærit audire, et corripere [quod puniat]? Novit enim nescio quem homicidam episcopus, et alius nemo illum movit. Ego publice corripere, at tu quæris inscribere: prorsus nec prodo, nec negligo. Corripio in secreto, pono ante oculos Dei iudicium, terreo cruentam conscientiam, persuadeo pœnitentiam. Hac chari-

tate præditi esse debemus. Unde aliquando homines reprehendunt nos, quia, quasi non corripiamus, aut putant nos scire quod nescimus, aut putant nos tacere quod scimus. Sed forte quod dicit [al., scis] et ego scio; sed non coram te corripio, quia curare volo, non accusare. Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant; aliquando nobis produntur ab uxoribus suis, plerumque zelantibus, aliquando maritorum salutem quærentibus. Nos non prodimus palam, sed in secreto arguimus; ubi contingit malum, ibi malum moriatur. Non tamen vulnus illud negligimus, ante omnia ostendentes homini in tali peccato constituto, sanctamque generati conscientiam, illud vulnus esse mortiferum. » B. Hieronymus sic super Matthæum dicit (in cap. 18, B in medio, ad illa verba: *Si peccaverit in te, etc.*): « Corripiendus est frater seorsum, ne, si semel pudorem ac verecundiam amiserit, permaneat in peccato. »

In his satis liquet quia si quæ videmus et patimur, salvo Dominico præcepto, non nisi inter nos et fratres nostros peccantes secretum habere possumus. Si, corrigere voluerint, omnimodis confessa detegimus, teste Spiritu sancto, Antichristi et proditores habemur. De quibus Felix papa (Epl. 1, ep. 1, in medio tom. 1 Conciliorum editionis regie): « Proditorum nec vox, nec calumnia audiatur. »

Quod vero quæ confessa sunt sub nomine alterius culpæ vindicari, vel secreta visa detegi non debeant, sic dicit Innocentius papa: « Latentia peccata non habeant vindictam, et, probatione cessante, vindictæ ratio conquiescat. » In his omnibus liquet quia unum cum Sponso suo mater est Ecclesia, et membra sua non divisioni, sed unitati parit in sæcula sæculorum. Amen.

DOMNI LUCÆ DACHERII

BENEDICTINI CONGREGAT. S. MAURI

AD B. LANFRANCI CANTUARIENSIS ARCHIEPISCOPI LIBELLUM DE CELANDA CONFESSIONE ANIMADVERSIONES.

383 (*) *Tria esse sacramenta.* Perspicuum est sacramentum hoc loco (uti et superius) pro re sacra usurpari, sublimes videlicet, arcana, et recondita; id Græci *μυστήριον* appellant. Sic intelligendum est illud Sapientiæ, ii, 22: *Nescierunt sacramenta Dei*; Ephes. i, 9, *Ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suæ*; et Collectæ in solemnitate Transfigurationis Domini: « Deus, qui fidei sacramenta in Unigeniti tui transfiguratione Patrum testimonio roborasti, » etc.

(*) *In figura baptismi*, hoc est, in Joannis baptismate, quod umbra fuit et figura baptismi novæ legis; illud enim pœnitentiæ erat. et ad gratiam:

D præparatio. Ideo subjungitur: *Is qui abrenuntiat per pœnitentiam, et credit per fidem; quippe qui initiabantur baptismo Joannis, peccata sua confitebantur, iisque abrenuntiabant, et in Christum credebant venturum.* De consecr. dist. 4, c. 135; Durand. de S. Portiano in 4 Sent., dist. 3, q. 3; Solo in 4 sent., dist. 2, q. 2, art. 2.

(*) *Sicut is qui baptizatur.* Christi videlicet baptismate peccata condonante, gratiam et virtutes theologicas conferente, ut, aqua Christiana tincti, Satana mundo et pompis ejus abrenuntiant. Ita communiter theologo.

(*) *Quia qui baptizatur, in baptismate, ipse auditur*